

Третій варіант прогнозу можна назвати оптимістичним (за логарифмічною функцією), оскільки він дозволяє припустити зростання чисельності сільського населення Харківської області у 2025 р. до рівня 508,4 тис. осіб або на 0,2 %. Нажаль цей оптимізм можна вважати обережним, оскільки він може бути спричинений не появою нових робочих місць на селі, а тим, що виїздити на трудову міграцію буде менша кількість людей, що в свою чергу, зумовлене старінням сільського населення Харківської області.

Література.

1. Думанська В.П. Демографічні тренди в мегаполісах: приклад столиць країн Європи. *Демографія та соціальна економіка*. 2020. №1 (39). С. 20-33.
2. Позняк О.В. Населення Києва: оцінка фактичної чисельності та перспективи міграції. *Демографія та соціальна економіка*. 2020. №2 (40). С. 21-35.
3. Руснак А.В., Алещенко Л.О. Демографічна ситуація та її вплив на розвиток сільських територій Херсонської області. *Економіка та держава*. 2018. №4. С. 32-34.
4. Социальная статистика: учебник. / под. ред. Елисеевой И.И. 3-е изд. перераб. и доп. – М.: 2003. – 480 с.
5. Статистичний щорічник «Харківська області у 2018 році». Державна служба статистики України. Головне управління статистики у Харківській області, 2019. 460 с.
6. Теорія статистики: [навч. посіб.] / Г.І. Мостовий, А.О. Дегтяр, В.К. Горкавий, В.В. Ярова, За заг. ред. проф. Мостового Г.І. – Х.: Вид-во *ХарPI УАДУ* «Магістр», 2002. – 300 с.

ЗАЛЕЖНІСТЬ ПРИРОДНОГО РУХУ НАСЕЛЕННЯ ВІД ВВП НА ДУШУ НАСЕЛЕННЯ

***ЯРОВА В.В., ДОЦЕНТ, КАНДИДАТ ЕКОНОМІЧНИХ НАУК
ЛЕБЕДЕНКО А.М., ЗДОБУВАЧ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ
ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМ. В.В. ДОКУЧАЄВА,***

Статистика підтверджує – чим багатша країна, тим менше дітей там народжується [1].

Вахігова Г. аналізує дві економічні теорії щодо того, як люди приймають рішення щодо народження дітей: 1) теорію

альтернативних витрат - виховання дітей вимагає грошей і часу; 2) теорію людського капіталу - людина розглядається в контексті освіти, навичок, здоров'я і всього, що робить її продуктивною на ринку праці [1, 4].

Величина доходу впливає на рівень і структуру потреб сім'ї і тим самим – на народжуваність. Певний рівень доходу впливає на рівень і структуру потреб і тим самим здійснює вплив на рівень народжуваності [4].

Проте дослідники зазначають, що, з одного боку, підвищення матеріального рівня життя населення може сприяти підвищенню народжуваності. З іншого боку, у населення відповідно зростають потреби, і утворений надлишок іде на їх задоволення. Крім того, у більш розвинутому суспільстві перед батьками постає потреба не виростити як найбільше дітей, а підготувати спеціаліста з кваліфікацією, не нижчою від власної, бо економіка розвивається і потребує кваліфікованих працівників [4, 5].

Нами було проведено статистичне обстеження 67 країн світу, по яких зібрано дані про вартість валового внутрішнього продукту (далі ВВП) у розрахунку на душу населення, про загальні коефіцієнти народжуваності і смертності населення на 1000 осіб [3]. На підставі двох останніх показників по кожній країні був визначений коефіцієнт природного приросту (+) або скорочення (-) населення. Наступним етапом дослідження була побудова лінійної економетричної моделі залежності природного руху населення світу (y) від ВВП на 1 особу, як показника рівня життя суспільства (x).

Рівняння регресії, побудоване з використанням прямолінійної функції, яке характеризує вплив ВВП на душу населення на природний рух населення має такий вигляд:

$$y_x = 11,38758 - 0,00017x.$$

Економічний зміст моделі полягає у тому, що при збільшенні ВВП на душу населення на 1000 доларів США природний приріст населення скорочується на 0,17‰.

Лінійний коефіцієнт парної кореляції, використаний нами в якості показника адекватності моделі [2, 4], становить «-0,423» і свідчить про наявність оберненого за напрямом і близького до середнього за тиснотою зв'язку між досліджуваними показниками. Парний коефіцієнт детермінації 0,179 показує, що лише 17,9% варіації природного руху населення зумовлені впливом показника ВВП на душу населення. На долю інших факторів припадає 82,1%.

Аналогічні за напрямом і за тісного зв'язку отримані результати у кореляційних моделях по цих же 67 країнах, але згрупованих за розміром ВВП на одну особу. Тобто маємо практично неспітвдженій зв'язок між показником рівня розвитку країни та природним рухом населення.

Виключення становлять лише країни з розміром ВВП на душу населення 15000 – 30000 доларів США. По цій групі при збільшенні факторної ознаки на 1000 доларів США природний приріст населення збільшується на 0,45%. Таких країн – 13 (Латвія, Литва, Чилі, Словаччина, Естонія, Чехія, Португалія, Тайвань, Греція, Словенія, Саудівська Аравія, Південна Корея, Іспанія).

Україна належить до країн з перехідною економікою. З показником 3900 доларів США вона увійшла в групу країн за розміром ВВП на душу населення до 5000 доларів США. Таких країн – 15 (Зімбабве, Бангладеш, Кенія, Пакистан, Камерун, Індія, Кот-д'Івуар, В'єтнам, Філіппіни, Нігерія, Марокко, Єгипет, Індонезія, Іран). Незначний обсяг ВВП на одну особу в цих країнах немає очікуваного впливу на природних приріст і не сприяє збільшенню народжуваності порівняно із смертністю.

Згідно статистичних даних по окремих країнах світу за 2018 рік частка витрат на охорону здоров'я від ВВП в Україні становить 6,7%, по країнах Євросоюзу – 10,1% [3]. У перерахунку на долари США ці ж витрати в середньому за рік на одну особу становлять, відповідно 200 і 4599 доларів США. Цей показник хоча й опосередковано, але є підставою для суджень і про більшу тривалість життя чоловіків і жінок, про стан здоров'я і в цілому про більш високу якість життя населення.

Проведений кореляційний аналіз кількісно підтверджує і теорію альтернативних витрат, і теорію людського капіталу. Згідно першої теорії, людина, яка більше працює має більше грошей і може більше витратити на споживання. Рішення щодо народження дітей приймається на основі альтернативної вартості часу, потрібного на виховання дитини.

Згідно теорії людського капіталу, у заможних країнах, де віддача від людського капіталу висока, батьки інвестують в якість дитини. Для них краще мати одну дитину, якій можна дати якісну освіту і виховання, рівень медичного забезпечення, ніж для двох чи трьох дітей. Для бідніших країн і родин це не характерно.

Література.

1. Вахітова Г. Чому українки не поспішають народжувати [Електронний ресурс]. URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-sponukaty-ukrayinok-maty-bilshe-ditej/>.
2. Горкавий В.К., Ярова В.В. Математична статистика: навч. посіб. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 384 с.
3. Мир в цифрах – 2020. Карманний справочник / [Пер. с англ. О Лазутиной, О. Шевель]. – М.: Издательство «Олимп-Бизнес», 2020. – 272 с.
4. Федоренко В.Г., Ніколенко Ю.В., Діденко О.М., Денисенко М.П., Руженський М.М. Основи економічної теорії: підручник / за науковою ред. проф. Федоренка В.Г. – 2-ге вид. перероблене і доповнене. – К.: Алерта, 2007. – 509 с.
5. Шевчук П.Є. Динаміка та структура народжуваності в найбільших містах України на початку ХХІ ст. Демографія та соціальна економіка. 2020. №1(39). С. 3-20.

БІЗНЕС-ПЛАН ЯК ФОРМА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

НЕМЦОВА І.В.

*ХАРКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ХАРЧОВОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ ХНТУСГ*

Бізнес-планування є одним з найголовніших механізмів та інструментів управління підприємства, яке зумовлює і прогнозує його ефективність в майбутньому. Ефективне бізнес-планування у харчовій промисловості дозволить більш ефективно користуватися засобами та активами підприємства, і використовувати планування для грамотного управління. Завдяки обґрунтованим у бізнес-плані пропозиціям та рекомендаціям, підприємства харчової промисловості мінімізують ризик спаду виробництва та навпаки щорічно здатні нарощувати його обсяги, а також темпи переробки продукції.

Бізнес-планування – це процес розроблення і обґрунтування деталей реалізації підприємницької ідеї. Бізнес-план включає аналіз ринкових, виробничих, організаційних і фінансових аспектів передбачуваного бізнесу та визначення найкращих способів досягнення наперед встановлених цілей [1, с.5]. Бізнес-планування дозволяє передбачити низку проблем, які можуть з'явитися в процесі реалізації ідеї розвитку підприємства харчової промисловості та